

LIETUVOS RESPUBLIKOS
SU NEKILNOJAMUOJU TURTU SUSIJUSIO KREDITO ĮSTATYMO NR. XII-2769 2, 3, 7,
12, 24, 28, 31, 32, 33, 34 IR 43 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARTOJIMO KREDITO ĮSTATYMO NR. XI-1253 22, 22¹,
23¹ IR 25¹ STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 2, 3, 7, 12, 24, 28, 31, 32, 33, 34 ir 43 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – SNTSKĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo Nr. XI-1253 22, 22¹, 23¹ ir 25¹ straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – VKĮ projektas) (toliau kartu – įstatymų projektai) parengti siekiant suteikti Lietuvos bankui galimybę perimti teises ir pareigas pagal su nekilnojamoju turtu susijusio kredito sutartis, taip pat vartojimo kredito sutartis, jeigu reikalavimo teises pagal šias sutartis Lietuvos bankui įkeitęs finansų rinkos dalyvis neįvykdytų išipareigojimų Lietuvos bankui. Be to, įstatymų projektais siekiama patikslinti tam tikras Lietuvos Respublikos su nekilnojamoju turtu susijusio kredito įstatymo (toliau – SNTSKĮ) nuostatas, perkeliamas iš 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/17/ES dėl vartojimo kredito sutarčių dėl gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2008/48/EB ir 2013/36/ES bei Reglamentas (ES) Nr. 1093/2010 (toliau – Direktyva Nr. 2014/17/ES).

Įstatymų projektų tikslas – išplėsti Lietuvos banko galimybes realizuoti jam įkeistus su nekilnojamoju turtu susijusius kreditus ir vartojimo kreditus, kurios šiuo metu dėl galiojančio teisinio reguliavimo yra ribotos, taip pat pašalinti pastebėtus įstatymų trūkumus ir užtikrinti didesnę teisinį aiškumą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamento (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. 239 0174) Kredito ir mokėjimų rinkų skyriaus (vedėja Akvilė Kalantaitė tel. 239 0223) vyriausiasis specialistas Šarūnas Dargis (tel. 239 0235, el. p. sarunas.dargis@finmin.lt) ir Lietuvos banko Rinkos operacijų departamento vyriausiasis teisininkas Aurimas Galdikas (el. p. agaldikas@lb.lt) bei Lietuvos banko Rinkos operacijų departamento direktoriaus patarėjas Dainius Grikinis (el. p. dgrikinis@lb.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Dėl Lietuvos banko galimybės perimti teises ir pareigas pagal kredito sutartis

Pagal Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymą Lietuvos bankas, veikdamas kaip sudedamoji Europos centrinių bankų sistemos dalis, vykdo nustatytą pinigų politiką ir turi teisę atlikti kredito operacijas su kredito įstaigomis ir kitais rinkos dalyviais skolindamas lėšas, kurių grąžinimas užtikrinamas tinkamu įkaitu. Lietuvos banko įstatymas taip pat suteikia Lietuvos bankui teisę savo nustatyta tvarka, sąlygomis ir terminais duoti paskolas, užtikrintas įkeičiamu Lietuvos bankui tinkamu turtu, Lietuvos Respublikoje įregistruotoms kredito ir kitoms finansų įstaigoms, draudimo ar perdraudimo veikla užsiimančioms įmonėms, jei tai neprieštarauja reikalavimams, atsirandantiems dėl Lietuvos banko dalyvavimo Europos centrinių bankų sistemoje, ypač reikalavimams, atsirandantiems dėl viešosios teisės subjektų vardu atliekamų operacijų. Jeigu skolininkas sutartyje nustatytu laiku neįvykdo prievolių, kurių įvykdymas buvo užtikrintas finansiniu užstatu (įkaitu), Lietuvos bankas turi teisę perimti pateiktą finansinį užstatą (įkaitą) ir jį realizuoti teisės aktų nustatyta tvarka.

Viena turto, kuris galėtų būti įkeistas Lietuvos bankui atliekant minėtas skolinimo operacijas, rūšių yra su nekilnojamuoju turtu susiję kreditai ir vartojimo kreditai, tačiau šiuos kreditus reglamentuojantys galiojantys specialieji įstatymai riboja galimybes juos perleisti:

1) pagal SNTSKĮ 33 straipsnio 1 dalį teises ir pareigas pagal su kredito gavėjais sudarytas galiojančias kredito sutartis galima perleisti tik į viešąjį kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui;

2) pagal Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo (toliau – VKĮ) 22¹ straipsnio 1 dalį teises ir pareigas pagal galiojančias vartojimo kredito sutartis galima perleisti tik į viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui.

Šie įstatymuose nustatyti teisių ir pareigų pagal su nekilnojamuoju turtu susijusių kreditų ir vartojimo kreditų perleidimo ribojimai apriboja ir Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse, ir Lietuvos Respublikos finansinio užtikrinimo susitarimų įstatyme nustatytus įkeitimo objekto realizavimo būdus, nes minėtas teises ir pareigas gali perimti ne kiekvienas kreditorius, o tik tas, kuris įrašytas į atitinkamą viešąjį kredito davėjų arba vartojimo kredito davėjų sąrašą. Pagal Civilinio kodekso 4.204 straipsnio 1 dalį įkeitimo objektu negali būti turtinės teisės, kurias perleisti draudžia įstatymai. Finansinio užtikrinimo susitarimų įstatymo 3 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad finansinio užtikrinimo neperduodant užstato nuosavybės teisės susitarimams *mutatis mutandis* taikomos Civilinio kodekso ketvirtosios knygos XII skyriaus (kuriame yra minėtas Civilinio kodekso 4.204 straipsnis) nuostatos, o finansinio užtikrinimo perduodant nuosavybės teisę susitarimams, kai finansinis užstatas yra perleidžiami kredito reikalavimai, *mutatis mutandis* taikomos Civilinio kodekso šeštosios knygos VI skyriaus nuostatos (Civilinio kodekso 6.101 straipsnio 1 dalis riboja kreditoriaus teisę be skolininko sutikimo perleisti visą reikalavimą ar jo dalį kitam asmeniui, jeigu tai prieštarauja įstatymams).

Pažymėtina, kad Lietuvos bankas šiuo metu nėra ir negalėtų būti įrašytas į viešąjį kredito davėjų sąrašą ir viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą, todėl negalėtų perimti jam įkeistų su nekilnojamuoju turtu susijusių kreditų ir vartojimo kreditų, jeigu iš Lietuvos banko lėšų pasiskolinusi finansų įstaiga neįvykdytų šiais kreditais užtikrintų įsipareigojimų Lietuvos bankui. Be to, iš įkeitimo teisinio reguliavimo visumos nėra aišku, ar šiuo atveju minėtuose įstatymuose nustatyti apribojimai riboja tik galimybę realizuoti minėtus kredito reikalavimus, ar ir galimybę apskritai juos įkeisti subjektui, kuris nėra įrašytas į atitinkamą viešąjį kredito davėjų sąrašą, t. y. Lietuvos bankui. Minėti apribojimai ir teisinio reguliavimo aiškumo stoka šioje srityje riboja Lietuvos banko galimybes ir kelia teisinę bei finansinę riziką Lietuvos bankui skolinant lėšas pagal Eurosistemos pinigų politikos operacijas ir teikiant likvidumo paskolas, jeigu šios paskolos būtų užtikrintos su nekilnojamuoju turtu susijusiais kreditais ir vartojimo kreditais.

Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo Protokolo dėl Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto 18.1 straipsnį nacionalinio centrinio banko kredito operacijos turi būti užtikrintos pakankamu įkeitimu. Europos Centrinio Banko nuomone, įkeitimas laikomas pakankamu, kai nacionalinis centrinis bankas turi galimybę gautą užstatą realizuoti nedelsdamas, be apribojimų ir tokiu būdu, kuris leistų atgauti paskolintas lėšas.

Galima alternatyva – numatyti galimybę įrašyti Lietuvos banką į minėtus viešuosius kredito davėjų sąrašus – nebūtų tinkamas šios problemos sprendimo būdas, nes šie sąrašai yra nustatyti finansų rinkos priežiūros tikslais ir skirti įrašyti tik tiems subjektams, kurie verčiasi Lietuvos banko pagal SNTSKĮ ir VKĮ prižiūrima veikla – su nekilnojamuoju turtu susijusių kreditų arba vartojimo kreditų teikimu. Lietuvos bankas yra Lietuvos Respublikos centrinis bankas ir su nekilnojamuoju turtu susijusių kreditų bei vartojimo kreditų teikimas nėra jo funkcija. Be to, Lietuvos banko įrašymas į šiuos sąrašus keltų ir interesų konfliktą, nes susidarytų situacija, kai Lietuvos bankas prižiūrėtų dalį savo paties veiklos.

Dėl kitų SNTSKĮ ir VKĮ nuostatų

SNTSKĮ nėra nustatyto ribojimo dėl nuostatų, kurios yra susijusios su nemokamai atidėtu esamos skolos mokėjimu, kaip nurodyta Direktyvos Nr. 2014/17/ES, kuri įgyvendinama šiuo įstatymu, 3 straipsnio 2 dalies f punkte, netaikymo kredito sutartims. SNTSKĮ 7 straipsnio,

reglamentuojančio standartinę informaciją apie kreditą ir įpareigojantį pasiūlymą suteikti kreditą, 8 dalyje nustatyta, kad kredito davėjas ir (arba) kredito tarpininkas, pateikdami kredito gavėjui įpareigojantį pasiūlymą suteikti kreditą, kartu neatlygintinai pateikia kredito sutarties projekto kopiją tik kredito gavėjo prašymu. SNTSKĮ 24 straipsnio, reglamentuojančio kredito užsienio valiuta sutartį, 4 dalyje nustatyta, kad užsienio valiuta konvertuojama pagal kredito sutartyje nurodytą šalių sutartą konvertavimo dieną Europos Centrinio Banko paskelbtą orientacinį euro ir užsienio valiutos santykį, o tais atvejais, kai orientacinio euro ir užsienio valiutos santykio Europos Centrinis Bankas neskelbia, – pagal Lietuvos banko skelbiamą orientacinį euro ir užsienio valiutos santykį. SNTSKĮ 28 straipsnio 7 dalies 2 punkte nustatyta, kad priežiūros institucija motyvuotu sprendimu išbraukia kredito tarpininką iš viešojo nepriklausomų kredito tarpininkų sąrašo arba viešojo priklausomų kredito tarpininkų, veikiančių daugiau negu vieno kredito davėjo vardu, sąrašo, jeigu paskutinius 6 mėnesius kredito tarpininkas nebevykdo kredito tarpininko veiklos arba nepradedą jos vykdyti per 6 mėnesius nuo jo įrašymo į vieną iš minėtų sąrašų.

VKĮ 22 straipsnio 2 ir 4 dalyse, 25¹ straipsnio 2 ir 4 dalyse, SNTSKĮ 31 straipsnio 1 ir 4 dalyse, 37 straipsnyje nustatyta, kad vartojimo kredito davėjas, kredito davėjas, tarpusavio skolinimo platformos operatorius privalo iš anksto priežiūros institucijai pranešti apie fizinio ar juridinio asmens, kuris gali daryti tiesioginį ar netiesioginį lemiamą poveikį įmonės veiklai, pasikeitimą, nors kituose finansų sektoriuose (pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos sutelktinio finansavimo įstatyme, Lietuvos Respublikos bankų įstatyme, Lietuvos Respublikos finansinių priemonių rinkų įstatyme, Lietuvos Respublikos valiutos keityklos operatorių įstatyme (toliau – VKOĮ) tokia pareiga nustatoma pačiam išigyjančiam asmeniui. VKĮ 22 straipsnyje taip pat nenustatyti pagrindai, kuriais remiantis gali būti atsisakoma pritarti vartojimo kredito davėjų vadovų ir akcininkų kandidatūroms. VKĮ 22 straipsnio 7 dalyje reglamentuojami tik sprendimo priėmimo terminai.

Kredito įstaigos, gavusios licenciją, įtraukiamos į valiutos keityklos operatorių sąrašą, vartojimo kredito davėjų sąrašą ir į viešąjį kredito davėjų sąrašą. Tiek VKOĮ (11 straipsnio 5 dalis), tiek SNTSKĮ (25 straipsnio 6 dalis) nustatyta, kad kredito įstaigos į atitinkamą sąrašą yra įtraukiamos automatiškai iš karto po licencijos išdavimo, netaikant įrašymo į sąrašą tvarkos. VKĮ analogiškos nuostatos nėra.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Dėl Lietuvos banko galimybės perimti teises ir pareigas pagal kredito sutartis

Įstatymų projektuose siūloma, kad reikalavimas būti įrašytam į atitinkamą viešąjį kredito davėjų sąrašą netaikomas, kai Lietuvos bankas, atlikdamas savo funkcijas, perima teises ir pareigas pagal kredito sutartis iš kredito davėjo. Šie pakeitimai sudarytų teisines prielaidas Lietuvos bankui realizuoti jam įkeistus su nekilnojamuoju turtu susijusius kreditus ir vartojimo kreditus perimant juos nuosavybėn ir tampant kreditoriumi, jeigu skolininkas neįvykdytų minėtais kreditais užtikrintų įsipareigojimų Lietuvos bankui. Taip būtų užtikrintos Lietuvos banko galimybės realizuoti jam įkeistus su nekilnojamuoju turtu susijusius kreditus ir vartojimo kreditus visais įstatymuose numatytais būdais.

Kadangi teisių ir pareigų pagal su nekilnojamuoju turtu susijusias kredito sutartis arba vartojimo kredito sutartis perleidimas į atitinkamą viešąjį kredito davėjų sąrašą neįrašytam asmeniui galėtų skolininkui lemti įstatymuose nustatytos specialios kredito gavėjo teisėms ir interesams užtikrinti skirtos apsaugos netekimą, siekiant užtikrinti vartotojų apsaugos tęstinumą įstatymų projektuose siūloma, kad Lietuvos bankui, kai jis, atlikdamas savo funkcijas, perima teises ir pareigas pagal su nekilnojamuoju turtu susijusias kredito sutartis arba vartojimo kredito sutartis, taikomos tik SNTSKĮ arba VKĮ nuostatos, susijusios su kredito davėjo pareigų ir kredito gavėjo teisių įgyvendinimo užtikrinimu. Pavyzdžiui, kadangi SNTSKĮ 33 straipsnio 1 dalies ir VKĮ 22¹ straipsnio 1 dalies nuostatos, ribojančios teisių ir pareigų pagal galiojančias su nekilnojamuoju turtu susijusias kredito sutartis arba vartojimo kredito sutartis perleidimą į atitinkamą viešąjį kredito davėjų sąrašą neįrašytam asmeniui, yra skirtos būtent kredito gavėjų teisių įgyvendinimui užtikrinti,

Lietuvos bankas, perleisdamas teises ir pareigas pagal su nekilnojamoju turtu susijusias kredito sutartis arba vartojimo kredito sutartis kitiems asmenims ir vadovaudamasis minėtomis įstatymų projektuose siūlomomis nuostatomis, užtikrintų, kad minėtos teisės ir pareigos būtų perleistos į atitinkamai viešąjį kredito davėjų sąrašą arba vartojimo kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui.

Teisinio reglamentavimo aiškumas ir tikrumas teisių ir pareigų perleidimo Lietuvos bankui pagal su nekilnojamoju turtu susijusius kreditus ir vartojimo kreditus srityje prisidės prie teisinės ir finansinės rizikos mažinimo Lietuvos bankui skolinant lėšas finansų rinkos dalyviams įkeičiant reikalavimo teises pagal su nekilnojamoju turtu susijusius kreditus ir vartojimo kreditus tiek pagal Eurosistemos pinigų politikos operacijas, tiek pagal likvidumo pagalbos priemones. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos sudarys teisinės prielaidas Lietuvos bankui išplėsti skolinimo pagal Eurosistemos pinigų politikos operacijas apimtį, taip pat efektyviau reaguoti į rinkoje kilusias likvidumo problemas ir padėti daugiau finansų rinkos dalyvių spręsti lėšų trūkumo klausimus.

Įstatymų projektuose taip pat siūloma nustatyti, kad įstatymų projektuose siūlomos nuostatos, pagal kurias netaikoma išimtis, kad kredito davėjas turi teisę perleisti teises ir pareigas pagal galiojančias kredito sutartis tik į viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą ar viešąjį kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui, kai šias teises ir pareigas perima Lietuvos bankas, taikomos ir iki įstatymų projektų įsigaliojimo dienos sudarytoms kredito sutartims. Tai sudarys didesnę galimybę kredito davėjams, susidūrus su lėšų trūkumu ar likvidumo problemomis, pasiskolinti lėšų ar gauti paskolas iš Lietuvos banko, nes kredito davėjas galės įkeisti didesnę kredito sutarčių portfelį, t. y. įkeisti ir kredito sutartis, sudarytas iki įstatymo įsigaliojimo. Kredito gavėjų, su kuriais sudarytos sutartys (teisės ir pareigos pagal šias sutartis) būtų perleistos, padėtis nebūtų apsunkinama, nes įstatymų projektuose siūlomomis nuostatomis užtikrinama, kad teisės ir pareigos pagal kredito sutartis perėmęs Lietuvos bankas laikytųsi VKĮ ir SNTSKĮ nuostatų, susijusių su kredito davėjo pareigomis ir kredito gavėjo teisių įgyvendinimo užtikrinimu.

Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos bankas vykdo kredito davėjų veiklos priežiūrą, siekiant užtikrinti funkcijų atskyrimo, skaidrumo ir objektyvumo principą, Lietuvos bankui perėmus teises ir pareigas pagal kredito sutartis, numatoma, kad kredito davėjo pareigų vykdymo ir kredito gavėjo teisių įgyvendinimo užtikrinimo tęstinumu Lietuvos banke rūpinsis struktūriškai ir funkciškai su priežiūros institucijos funkcijas atliekančiais padaliniais nesusijęs savarankiškas struktūrinis padalinys, taip pat numatoma, kad šiems tikslams gali būti papildomai pasitelkiami ir išorės paslaugų teikėjai, teikiantys kreditų administravimo paslaugas.

Dėl kitų SNTSKĮ ir VKĮ nuostatų

Siekiant visiškai suderinti SNTSKĮ nuostatas su Direktyvos Nr. 2014/17/ES nuostatomis, siūloma patikslinti SNTSKĮ 2 straipsnį, nustatant, kad SNTSKĮ netaikomas kredito sutartims, kurios yra susijusios su nemokamai atidėtu esamos skolos mokėjimu ir kurioms netaikomas šio straipsnio 1 dalies 1 punktas, kuriame nustatyta, kad įstatymas taikomas kredito sutartims, pagal kurias kredito gavėjo išipareigojimų įvykdymas užtikrinamas nekilnojamojo turto hipoteka arba su nekilnojamoju turtu susijusia teise. Taip pat siūloma patikslinti SNTSKĮ 7 straipsnio 8 dalį ir nustatyti, kad kredito davėjas ir (arba) kredito tarpininkas, pateikdami kredito gavėjui įpareigojantį pasiūlymą suteikti kreditą, informuoja kredito gavėją apie jo teisę gauti kredito sutarties projekto kopiją ir kredito gavėjo prašymu kartu neatlygintinai pateikia kredito sutarties projekto kopiją. SNTSKĮ 24 straipsnio 4 dalį siūloma patikslinti, nustatant, kad, sudarius sutartį kredito užsienio valiuta, užsienio valiuta konvertuojama pagal konvertavimo dieną galiojančią Europos Centrinio Banko paskelbtą orientacinį euro ir užsienio valiutos santykį, o tais atvejais, kai orientacinio euro ir užsienio valiutos santykio Europos Centrinis Bankas neskelbia, – pagal Lietuvos banko skelbiamą orientacinį euro ir užsienio valiutos santykį, išskyrus atvejus, kai kredito sutartyje numatyta kitaip. SNTSKĮ 28 straipsnyje siūloma numatyti, kad priežiūros institucija motyvuotu sprendimu išbraukia kredito tarpininką iš viešojo nepriklausomų kredito tarpininkų sąrašo arba viešojo priklausomų kredito tarpininkų, veikiančių daugiau negu vieno kredito davėjo vardu, sąrašo, jeigu paskutinius 6 mėnesius kredito tarpininkas nebevykdo kredito tarpininko veiklos ir neteikia konsultacinių paslaugų arba nepradeda kredito tarpininko veiklos ir teikti konsultacinių paslaugų per 6 mėnesius nuo jo įrašymo į vieną iš minėtų sąrašų.

Siekiant VKĮ ir SNTSKĮ suvienodinti su kitais finansų rinką reglamentuojančiais įstatymais, VKĮ ir SNTSKĮ projektuose siūloma pareigą iš anksto priežiūros institucijai pranešti apie fizinio ar juridinio asmens, kuris gali daryti tiesioginį ar netiesioginį lemiamą poveikį įmonės veiklai, pasikeitimą, nustatyti įsigyjančiam asmeniui, o ne vartojimo kredito, kredito davėjui ar tarpusavio skolinimo platformos operatoriui. Taip pat, derinant SNTSKĮ ir VKĮ reguliavimą su kitais finansų rinką reglamentuojančiais įstatymais, įstatymų projektais siūloma nustatyti, kad tais atvejais, kai vartojimo kredito, kredito davėjo, tarpusavio skolinimo platformų operatorių dalyviais yra juridiniai asmenys, šių juridinių asmenų organams, išskyrus dalyvių susirinkimą, būtų taikomi SNTSKĮ ir VKĮ nustatyti reputacijos reikalavimai.

VKĮ projektu siūloma pakeisti 22 straipsnį įtraukiant nuostatą, kad priežiūros institucija atsisako pritarti VKĮ 22 straipsnio 2 dalyje nurodytų asmenų pasikeitimui, jeigu nepateikiami teisės aktuose nurodyti dokumentai, duomenys ir (arba) informacija, pateikti ne visi dokumentai, duomenys ir (arba) informacija ir per nustatytą terminą dokumentai, duomenys ir (arba) informacija nepapildomi, pateikiami neteisingi dokumentai, duomenys ir (arba) informacija arba asmenys atitinka bent vieną iš VKĮ 22 straipsnio 2 dalyje nustatytų sąlygų.

Siekiant sumažinti administracinę naštą tiek priežiūros institucijai, tiek vartojimo kredito davėjams, turintiems kredito įstaigos licenciją, analogiškai, kaip nustatyta VKOĮ ir SNTSKĮ, VKĮ projektu siūloma nustatyti automatinį kredito įstaigų įrašymą į viešąjį vartojimo kredito davėjų sąrašą.

Perkeliant Direktyvą Nr. 2014/17/ES SNTSKĮ darbuotojams buvo nustatytas patirties arba kvalifikacijos reikalavimas. Kvalifikacijai įvertinti buvo reikalaujama aukštojo išsilavinimo. SNTSKĮ buvo pakeistas 2018 metais (pakeitimai įsigaliojo 2019 m. kovo 22 d.) pastebėjus, kad pagal Direktyvą Nr. 2014/17/ES nuo 2019 m. kovo 21 d. turi būti reikalaujama ir reikiamos patirties, ir kvalifikacijos (Direktyvos Nr. 2014/17/ES III priedas). Šiuo metu SNTSKĮ nustatyta, kad kredito davėjo ir kredito tarpininko darbuotojai turi turėti žinių ir gebėjimų, užtikrinančių šiame įstatyme nustatytų pareigų vykdymą. Vadovaujantis SNTSKĮ 32 straipsnio 2 dalimi, patirties neturintys darbuotojai turi turėti aukštąjį išsilavinimą. Buvo surinkti duomenys apie kredito davėjų darbuotojus, neturinčius reikiamos kvalifikacijos. Reikiamos kvalifikacijos neturi virš 15,4 procento darbuotojų – turimais duomenimis, apie 165 iš 1 070 darbuotojų. Atkreiptinas dėmesys, kad problema ypač aktuali mažesniuose miestuose.

Pagal Direktyvą Nr. 2014/17/ES kvalifikacija nėra apribota aukštojo mokslu, pateikiami kvalifikacijos pavyzdžiai: *diplomas, kvalifikacinis laipsnis, mokymai, gebėjimų patikrinimas*.

Manytina, kad darbuotojas, turintis pakankamai patirties ir baigęs mokymus, taip pat gali profesionaliai konsultuoti klientus. Tik tiesioginis bendravimas su klientu ir kliento konsultacija gali prisidėti prie išsamios informacijos pateikimo, paslaugų kokybės ir pan. Todėl siūloma tikslinti SNTSKĮ 32 straipsnio 2 dalį atsisakant reikalavimo turėti aukštąjį išsilavinimą, tačiau papildant reikalavimu turėti atitinkamą kvalifikaciją, kartu, atsižvelgiant į Direktyvos Nr. 2014/17/ES III priedą, nustatant ir kitus šiame priede nurodytus, tačiau SNTSKĮ 32 straipsnio 2 dalyje trūkstamus reikalavimus – turėti žinių finansų ir ekonomikos srityje, taip pat apie įkeičiamo nekilnojamojo turto vertinimą, išmanyti verslo etikos standartus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus neigiamų padarinių Lietuvos banko veiklai, Lietuvos finansų sektoriui ar kredito gavėjams nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymų projektai tiesioginės įtakos korupcijos lygiui ar kriminogeninei situacijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Numatoma, kad įstatymų projektuose siūlomi pakeitimai sudarys teisinės prielaidas padidinti turto, kurį kredito įstaigos galėtų įkeisti Lietuvos bankui ir iš jo pasiskolinti pagal Eurosistemos pinigų politikos operacijas, apimtis. Eurosistema, siekdama skatinti bankus skolinti įmonėms ir gyventojams, vykdo tikslines ilgesnės trukmės operacijas (angl. *Targeted longer-term refinancing Operations* – TLTRO). Pagal šias operacijas kredito įstaigos per savo nacionalinius centrinius bankus gali pasiskolinti lėšų lengvatinėmis sąlygomis, t. y. ilgesnei trukmei (iki 3 metų) ir mažesnėmis palūkanomis negu pagal įprastas Eurosistemos pinigų politikos operacijas. TLTRO palūkanų norma priklauso nuo to, kiek kredito įstaigos suteikia paskolų ne finansų sektoriaus įmonėms ir gyventojams (išskyrus gyventojų būsto paskolas). Pirmoji TLTRO (TLTRO I) pradėta vykdyti 2014 m., TLTRO II – 2016 m., o šiuo metu vykdoma TLTRO III. Europos Centrinio Banko ir kitų nacionalinių centrinių bankų tyrimų duomenimis, kredito įstaigos, kurios dalyvauja pinigų politikos operacijose, yra linkusios sumažinti palūkanas ir padidinti skolinimo apimtis¹. Siekiant sušvelninti COVID-19 pandemijos neigiamą įtaką ekonomikai, TLTRO III palūkanos buvo sumažintos iki –1 proc., jeigu kredito įstaigos nesumažino kreditavimo ūkio subjektams pandemijos laikotarpiu 2020 m. kovo 1 d. – 2021 m. kovo 31 d. Euro zonos šalių kredito įstaigos šioje operacijoje aktyviai dalyvauja ir yra pasiskolinusios apie 1,5 trilijonų eurų. Lietuvoje veikiančios kredito įstaigos šiuo metu Eurosistemos pinigų politikos operacijose dėl tinkamo užstato trūkumo dalyvauja daug mažesnėmis apimtimis negu kitų Euro zonos valstybių kredito įstaigos, o vien bankų išduotų paskolų įmonėms per metus Lietuvoje sumažėjo daugiausia euro zonoje (–7,7 proc.).

Įstatymų pakeitimai taip pat aktualūs 2020 m. kovo 31 d. priėmus Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 8 straipsnio pakeitimo įstatymą, kuriuo buvo išplėstas finansų rinkos dalyvių, kuriems Lietuvos bankas savo nustatyta tvarka, sąlygomis ir terminais galėtų duoti paskolas, užtikrintas įkeičiamu Lietuvos bankui tinkamu turtu, ratas. Teisinių prielaidų įkeisti su nekilnojamuoju turtu susijusius kreditus ir vartojimo kreditus sudarymas finansų rinkos dalyviams lemtų ir platesnes galimybes gauti centrinio banko likvidumo paskolas, o ypač tiems finansų rinkos dalyviams, kurių reikšmingą balanse esančio turto dalį sudaro būtent su nekilnojamuoju turtu susiję kreditai ir (arba) vartojimo kreditai. Platesnės galimybės finansų rinkos dalyviams gauti centrinio banko likvidumo paskolas prisidėtų prie tų įstaigų veiklos tęstinumo užtikrinimo, kai jos yra mokios, bet susiduria su laikinomis likvidumo problemomis ir dėl finansų rinkos sutrikimo negali pasiskolinti rinkoje. Užtikrinus platesnes galimybes teikti tokią laikiną likvidumo pagalbą mokiems finansų rinkos dalyviams, būtų sumažinta tikimybė, kad finansų įstaigų likvidumo problemos virs mokumo problemomis ir finansų rinkos dalyviai turės nutraukti veiklą.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymų projektus kitų teisės aktų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos įstatymo, Teisėkūros pagrindų įstatymo ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarką reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektais nesiūloma vartoti naujų terminų.

¹ European Central Bank, 2017. The targeted longer-term refinancing operations: an overview of the take-up and their impact on bank intermediation. ECB Economic Bulletin <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/ecbu/eb201703.en.pdf>.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštaruja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymų projektams įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti valstybės biudžeto lėšų neprireiks. Visos reikalingos įstatymų įgyvendinimo priemonės, jeigu tokių prireiktų, bus padengtos Lietuvos banko lėšomis.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta. Vadovaujantis 1998 m. birželio 29 d. sprendimo dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centrinio Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais 98/415/EB nuostatomis, įstatymų projektai pateikti Europos Centriniam Bankui, prašant konsultacijos dėl įstatymų projektų nuostatų, susijusių su Lietuvos banko teise perimti teises ir pareigas pagal kredito sutartis.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai įstatymų projektų žodžiai yra „kreditas“, „vartojimo kreditas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Dėl įstatymų projektų bus konsultuojamasi su Europos Centrinio Banku.
